

Како до поголема ефективност и искористеност на програмите за намалување на сиромаштијата?

Неодамнешно истражување покажа дека постои недоволна информираност на ранливата категорија граѓани за расположливите програми за намалување на сиромаштијата особено кај лицата со понизок степен на образование; постои слаба вклученост на граѓаните во креирање нови мерки од страна на Центрите за социјална помош; и недостасува мониторинг врз трошењето на средствата и ефектите од искористената програма. Истовремено, само 9% од истражувачите од академскиот и граѓанскиот сектор поттикнале акција со препораките од истражувањата, а само 18% учествувале во креирање стратегиски документи поврзани со намалување на сиромаштијата.

БРИФ ЗА ПОЛИТИКИТЕ бр. 7

Овој документ им препорачува на носителите на социјалните политики да ја зголемат вклученоста на ранливата категорија граѓани во процесите на идентификување на проблемите со кои тие се соочуваат, креирање соодветни мерки и мониторинг на ефективноста на спроведените мерки. Предлагаме и поголема соработка со истражувачкиот сектор во креирањето мерки и стратегиски документи и позначајна имплементација на препораките од нивните истражувањата.

Проблем

Министерството за труд и социјална политика (МТСП) е одговорно за алокација на буџетските средства за социјални трансфери кои бележат континуиран раст, и во 2013 година учествуваат со 45% во вкупните буџетски расходи. Растечки тренд бележат и активните мерки за намалување на сиромаштијата, но во однос на вкупните средства, буџетирани за финансирање на сите владини програми, нивното учество е речиси невидливо: програмите за намалување на сиромаштијата учествуваат со само 1.1%, а програмите за поттикнување на вработувањето со само 0.3%.

Во 2011 година, 27.1% од населението во Македонија живее под линијата на сиромаштијата. Анализирани според профили, стапката на сиромаштија е значително повисока кај семејства со три и повеќе издржувани деца (36.5%) и кај невработени лица (50.6%).

Анализата на пошироката слика на сиромаштијата дава загрижувачки

резултати. 40.7% од населението не може да си дозволи барем четири од девет основни материјални потреби, 74% не може да си дозволи еднонеделен одмор, а 22.4% од домаќинствата живеат во лоши услови за домување (Анкета за приходи и услови на живеење, 2010).

Ваквата фактичка состојба го наметнува прашањето кои се слабите алки во процесите за намалување на сиромаштијата? Целта на истражувањето е да ги испита причините за јазот помеѓу програмите за намалување на сиромаштијата и буџетските линии наменети за нив.

Методологија

Истражувањето користи три метода:

1. Документациска анализа на слабите алки во процесите за намалување на сиромаштијата, како и недостатоците во имплементацијата и мониторингот на програмите за намалување на сиромаштијата;

како и анализа на слабите алки во процесите на буџетирање на ставките за намалување на сиромаштијата и социјалните програми.

- Интервјуа со претставници на ранливата категорија граѓани за испитување дали и во колкава мерка тие ги користат владините мерки за намалување на сиромаштијата, колку се информирани за условите и бенефитите од нивното користење, со кои проблеми се соочуваат при аплицирање, како и проценка на ефективност на мониторингот и контролата од страна на социјалните службеници.
- Анкета за истражувачи од граѓанскиот сектор, универзитетски и индивидуални истражувачи за да се испита колку тие го истражуваат проблемот на сиромаштијата, и нивната вклученост и влијание во креирањето на соодветните политики.

Резултати

Слаби алки во стратески документи и процеси на имплементирање

- Не постои сеопфатна и јасна класификација кои категории граѓани спаѓаат во социјално исклучени, ранливи и сиромашни граѓани.
- Слабости во транспарентноста: Оперативниот план на мерки и програми предвидени во Националната стратегија за намалување на сиромаштијата за 2013, сеуште не е јавно објавен.
- Слабости во процесот на имплементација: Имплементацијата е најчесто централизирана.
- Слабости во процесот на мониторинг на спроведените програми и мерки за нивната ефективност: Предвидено е развивање индикатори за мониторинг, но нема информации дека нивната подготовка е во тек или завршена.

Слаби алки на страната на ранливата категорија граѓани

- 70% од претставниците на ранливата категорија граѓани не ги користат активните мерки за вработување поради недоволна информираност, додека информираноста за пасивните мерки е поголема. Недостатокот од информации е почест кај лица со понизок степен на образование, а со позначајни јазични и комуникациски препреки се соочуваат Ромите.

- Во процесите за идентификување потенцијални проблеми на граѓаните како и предлог мерки за нивно решавање, граѓаните не се доволно консултирани. Само 31% од нив биле вклучени во овие процеси.
- Процесот на мониторинг врз трошењето на средствата и ефектите од искористената мерка изостанува. По добиената помош, само 24% од испитаниците биле исконтролирани од Центарот за социјална помош.

Слаби алки на страната на истражувачите

- Половина од испитаниците истражувачите проучувале теми сврзани со сиромаштијата.
- Ниту едно од истражувањата не било нарачано од носителите на политиките.
- Само 18% од нив учествувале во креирање стратески документи сврзани со намалување на сиромаштијата.
- Влијание од резултатите од истражувањата врз политиките е незначително. Само 9% од истражувачите поттикнале акција со препораките од своето истражување.

Препораки

Ова истражување ги дава следните препораки до носителите на социјалните политики во Македонија:

- Да се изготви јасна и сеопфатна класификација-разграничување на социјално исклучени, ранливи и сиромашни граѓани.
- Да се врши редовен мониторинг врз ефективност на спроведените мерки и да се објават индикаторите за мониторинг.
- Да се применуваат јасни и едноставни пристапи за информирање на лицата со понизок степен на образование, со посебен акцент на Ромите.
- Да се вклучи/консултира ранливата категорија граѓани во процесите на идентификување на проблемите и во креирање на мерките за справување со нив.
- Да се изготви план за поголема соработка со истражувачите, нивно позначајно вклучување во креирање мерки, и да се цели кон поголема имплементација на препораките од нивните истражувања.

Finance Think е непрофитна асоцијација за економско истражување, застапување и донесување економски политики.

Брифот за политиките е резултат на проектот “Внимавајте на јазот помеѓу буџетските ставки и програмите од Националната стратегија за намалување на сиромаштијата”.

Целта на проектот е да ја зголеми ефективност и искористеноста на програмите за намалување на сиромаштијата, преку зголемување на транспарентноста на буџетските ставки поврзани со неа и информираноста на граѓаните за нив.

Овој документ е овозможен со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамки на Проектот на УСАИД за граѓанско општество. Содржината на документот е одговорност на авторите и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.